

MEE

Effecten van de Toekomstcoach

Kwetsbare jongeren een goede start bieden naar
hun volwassen leven

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Toekomstcoaching	3
1.3	De evaluatie.....	4
2	Uitkomsten van de evaluatie.....	5
3	Uitkomsten van eerder onderzoek	7
4	De effectevaluatie	9
4.1	Aanpak van de effectevaluatie	9
4.2	Kenmerken deelnemers	10
4.3	Kenmerken trajecten	11
5	Maatschappelijke participatie.....	12
6	Financiële situatie.....	14
7	Zelfredzaamheid	15
8	Meedoen en het sociale netwerk	17
9	Zorggebruik.....	19
10	Maatschappelijke opbrengsten.....	20
10.1	Besparingen - participatie en financiële situatie.....	20
10.2	Kosten - zorggebruik	21
	Bijlage 1 – Leefgebieden toegelicht	23

1 Inleiding

Dit rapport doet verslag van de effecten van Toekomstcoaching. De trajecten die in de periode 2018 – 2020 door 15 MEE organisaties in Nederland, zijn onderzocht. Een traject Toekomstcoach beslaat in dit onderzoek 12 maanden.

1.1 Aanleiding

MEE streeft een inclusieve samenleving na. Een samenleving waarin iedereen de kans krijgt om zich optimaal te ontplooien. MEE biedt mensen met een beperking of chronische ziekte de ondersteuning die zij hierbij nodig hebben. Deze specialistische cliëntondersteuning kenmerkt zich door een preventieve, integrale aanpak die verder kijkt dan één levensgebied. De ondersteuning richt zich dan ook niet alleen op zaken als school, werk en zorg, maar ook op de thuissituatie: het eigen netwerk, financiën, relaties, de woonsituatie en vrije tijd. Vaak ligt de oorzaak van een probleem namelijk in een ander levensgebied. Of heeft het probleem raakvlakken met andere levensgebieden. Eén van de ondersteuningsvormen die MEE biedt is de Toekomstcoach.

1.2 Toekomstcoaching

Doelgroep

De Toekomstcoach is een methodiek voor 16-27 jarigen met (vermoedelijk) een beperking (veelal verstandelijk en/of autisme) of een chronische ziekte. De doelgroep bestaat uit:

- leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs en het Praktijkonderwijs, die dreigen uit te vallen;
- leerlingen die op het einde van hun opleiding zijn gekomen en ondersteuning nodig hebben bij de stap naar betaald werk;
- jongeren zonder baan. Zij hebben geen zinvolle dagbesteding in de vorm van opleiding of werk (vrijwillig danwel betaald).

Doel

Het doel van de Toekomstcoaching is voorkomen dat leerlingen uitvallen van school en zorgen dat zij die thuiszitten (op termijn) een zinvolle, duurzame dagbesteding hebben. De Toekomstcoach is erop gericht om (verergering van) problemen te voorkomen.

Aanpak

Voortijdig schoolverlaten heeft vaak vele oorzaken en kan daarom het beste worden aangepakt met een integrale aanpak die veel leefgebieden bestrijkt. Uit onderzoek is gebleken dat een centrale rol van een vaste mentor of coach een werkzaam bestanddeel is. Verder is het effectief als meerdere partijen vanuit de zorg betrokken zijn bij de school en met elkaar samenwerken.¹

De Toekomstcoach heeft deze werkzame bestanddelen in zich.

De aanpak Toekomstcoach heeft de volgende kenmerken:

- Een integrale intake en aanpak (over de stelsels en wetgeving heen).
Integraal duidt zowel op de samenhang tussen levensdomeinen (zoals school, vrije tijd, werk en relaties) als op de continuïteit van ondersteuning.
- Eén vaste coachende begeleider die gedurende het hele traject contact onderhoudt met de jongere en waar nodig ondersteuning biedt. De Toekomstcoach is de spin in het web rond de deelnemer en kan (indien nodig) toeleiden naar regelingen en zorg- en hulpverlening.
- De ondersteuning is flexibel in tijd en intensiteit. De ondersteuning duurt ten minste 12 maanden, maar het liefst langer. De inzet onderscheidt zich van de reguliere ondersteuning door de duur van de trajecten.
- Het beter toegankelijk maken van het aanbod van werk en verdere ondersteuning.
- Een aanpak op maat, met ruimte voor praktijkgericht leren en voortrajecten om de basisvaardigheden te leren die nodig zijn voor het naar school (vervolgopleiding) of werk gaan.
- Het versterken van de samenwerking tussen partijen. Het netwerk, waaronder familie, werkgever, school en gemeente, wordt actief betrokken bij de ondersteuning.
- Vaak blijken de naasten van de deelnemer niet goed te weten welke beperkingen de deelnemer heeft of welke consequenties deze beperkingen hebben. De Toekomstcoach probeert deze kennislacune middels educatie te verhelpen.

Het toekomstplan vormt het uitgangspunt van de aanpak:

- De deelnemer maakt een toekomstplan, met hulp van de Toekomstcoach. Het toekomstplan wordt gedeeld met het sociale netwerk van de deelnemer.
- De deelnemer neemt zelf de regie. Dit wordt gestimuleerd door de stappen en doelen klein te maken en taken op te knippen. De deelnemer kan op deze manier ervaren wat hij zelf kan. Door vervolgens ook de deelnemer te complimenteren, wordt geprobeerd het zelfvertrouwen te vergroten.

¹ Nederlands Jeugdinstituut (2014). *Wat werkt bij schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten?*

- De doelen op de diverse leefgebieden worden in kaart gebracht en deze worden geadresseerd. Indien nodig wordt onderzocht wat de arbeidsmogelijkheden van de deelnemer zijn en worden specialistische hulpvragen uitgezet.

1.3 De evaluatie

De trajecten Toekomstcoaching die in de afgelopen twee jaar zijn uitgevoerd, zijn geëvalueerd. Het doel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de effecten van deze ondersteuning. De evaluatie moet antwoord geven op de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre is de maatschappelijke positie van de deelnemers verbeterd na afloop van traject?
 - a. Hoeveel deelnemers zijn aan het werk gegaan?
 - b. Hoeveel deelnemers zijn op een alternatieve manier aan de slag, te weten in vrijwilligers- werk, een vervolgopleiding of dagbesteding?
2. In hoeverre is de financiële positie van de deelnemers verbeterd na afloop van het traject?
3. In hoeverre is de zelfredzaamheid van de deelnemers op de verschillende leefgebieden toegenomen na afloop van het traject?
4. Hoe ervaren de deelnemers hun maatschappelijke participatie en is hierin verandering opgetreden?
5. In hoeverre is het gebruik van zorg en (andere) ondersteuning door de deelnemers veranderd na het traject?
6. Wat zijn de verwachte maatschappelijke opbrengsten van de Toekomstcoaching?
7. Wat weten we over effectieve aanpakken uit eerder onderzoek?

In hoofdstuk 4 is de aanpak van de evaluatie beschreven.

Uitleg van begrippen

Een evaluatie is een vorm van onderzoek waarbij de resultaten van, in dit geval de Toekomstcoaching, worden beoordeeld in het licht van de doelstellingen. Daarbij wordt op een systematische wijze informatie verzameld, geanalyseerd en gepresenteerd.

In deze rapportage spreken we over effecten. Omdat de begrippen resultaten en effecten nogal eens naast elkaar worden gebruikt, zijn ze hieronder kort uitgelegd.

- Een resultaat is een directe uitkomst van een aanpak. Vaak wordt hiermee een output aangeduid, bijvoorbeeld het aantal deelnemers dat een Toekomstcoaching heeft ontvangen of de mate van tevredenheid met de ontvangen Toekomstcoaching. Vaak is een resultaat goed meetbaar en gekoppeld aan een subdoel.
- Een effect gaat over de outcome van de aanpak en is gekoppeld aan het hoofddoel. Het ligt in het verlengde van het resultaat. Een voorbeeld van een effect van Toekomstcoaching is een toename van de maatschappelijke participatie.

2 Uitkomsten van de evaluatie

In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de uitkomsten van de evaluatie. Dit doen we aan de hand van de in paragraaf 1.3 genoemde onderzoeksvragen. Toekomstcoaching wordt ingezet tijdens overgangsmomenten in het leven van kwetsbare jongeren. Stabiel blijven of een kleine verbetering is voor deze doelgroep vaak een grote stap op weg naar de toekomst.

Het doel van Toekomstcoaching is voorkomen dat leerlingen uitvallen van school, zorgen dat zij die thuiszitten (op termijn) een zinvolle, duurzame dagbesteding hebben en (verergering van) problemen voorkomen. De uitkomsten laten zien dat de Toekomstcoach deze doelen bereikt.

1. In hoeverre is de maatschappelijke positie (hoofdstuk 5) van de deelnemers verbeterd na afloop van het traject? **Uit de resultaten blijkt dat de maatschappelijke positie van de deelnemers is verbeterd.**
 - Het aandeel deelnemers dat betaald werk heeft is toegenomen van 13 naar 30 procent. Ook heeft tijdens de eindmeting een groter aandeel jongeren een dagbesteding.
 - Het aandeel deelnemers dat werk zoekt, is juist afgenomen. Ook het aandeel jongeren dat naar school gaat, is afgenomen. Dit is te verklaren uit het feit dat een deel van de deelnemers leerlingen zijn die in het laatste schooljaar worden begeleid bij hun stappen richting werk.
 - Daarnaast zien we dat de deelnemers die werken, dit gemiddeld meer uren per week doen. Bij de nulmeting werkte 21 procent 31-40 uur, bij de eindmeting was dit 32 procent.
 - Ook zien we een verschuiving in de duur van de arbeidscontracten: de werkende deelnemers hebben tijdens de eindmeting gemiddeld een wat langer durend arbeidscontract dan tijdens de nulmeting.
2. In hoeverre is de financiële positie (hoofdstuk 6) van de deelnemers verbeterd na afloop van het traject? **Over het algemeen is de financiële situatie van de deelnemers verbeterd.**
 - Het aandeel dat redelijk tot goed kan rondkomen is gestegen van 73 naar 80 procent.
 - Het aandeel deelnemers dat schulden heeft, is niet toegenomen.
 - Ook zien we een toename in het aandeel deelnemers met een inkomen hoger dan 1000 euro.
3. In hoeverre is de zelfredzaamheid (hoofdstuk 7) op de verschillende leefgebieden toegenomen na afloop van het traject? **De zelfredzaamheid is in het geheel iets toegenomen.**
 - Dit blijkt uit de scores op de zelfredzaamheidsmatrix. Deze matrix bestaat uit 13 leefgebieden die worden gescoord op een vijfpuntsschaal: van 1 grote of acute problematiek; 2 niet zelfredzaam; 3 beperkt zelfredzaam; 4 voldoende zelfredzaam; tot 5 volledig zelfredzaam.
 - Op bijna alle leefgebieden zijn de gemiddelde scores (iets) toegenomen. Dit is gezien de kenmerken van de doelgroep een goed resultaat.
 - We zien met name verbeteringen op het gebied van werk & opleiding (een toename van gemiddeld 0,4 punten) en financiën (0,3 punten).
 - Dit is in lijn met het doel van de Toekomstcoaching: het voorkomen van schooluitval en het realiseren van een zinvolle, duurzame dagbesteding.
4. Hoe ervaren de deelnemers hun maatschappelijke participatie (hoofdstuk 8) en is hierin verandering opgetreden? **Deelnemers zijn tijdens de eindmeting positiever over hun deelname aan de samenleving dan tijdens de nulmeting.**

- Bij de eindmeting wordt deelname aan de samenleving beoordeeld met een 6,3, terwijl dit bij de nulmeting 5,7 was.
 - Gezien de omstandigheden waarin de Toekomstcoaching plaatsvindt kan de stijging van het rapportcijfer worden beschouwd als een positief resultaat.
5. In hoeverre is het gebruik van zorg en (andere) ondersteuning (hoofdstuk 9) veranderd na het traject? **Het gebruik van zorg en ondersteuning is iets toegenomen.**
- Dit geldt met name voor de ambulante begeleiding: bij start maakte 9 procent hier gebruik van en bij de eindmeting 20 procent. Deze toename in ambulante begeleiding is in lijn met de aanpak. De Toekomstcoach leidt indien nodig deelnemers toe naar regelingen en zorg- en hulpverlening, de Toekomstcoach gaat niet zelf aan de slag met specialistische hulpvragen en verzorgt ook niet de arbeidstoeleiding.
 - De verwachting is dat met deze aanpak op de langere termijn inzet van zware zorg wordt voorkomen. De uitkomsten wijzen ook in deze richting: er zijn slechts kleine toenames in het gebruik van GGZ behandeling, beschermd wonen en maatschappelijke opvang.
6. Wat zijn de verwachte maatschappelijke opbrengsten (hoofdstuk 10) van de Toekomstcoaching? **Inzet van de Toekomstcoach leidt op korte termijn tot besparingen op uitkeringen, schuldhulpverlening en schoolmaatschappelijk werk.**
- Het gaat om circa € 4.000 aan besparingen per deelnemer in het eerste jaar na het traject.
 - De toegenomen arbeidsparticipatie en voorkomen schooluitval leiden naar verwachting tot besparingen op Wajong-, WW- en bijstandsuitkeringen.
 - Ook is de verwachting dat met inzet van Toekomstcoaching en de positieve effecten die dit heeft op de financiële situatie van de deelnemers, kosten voor schuldhulpverlening worden voorkomen.
 - Verder wordt bij de leerlingen bij wie schooluitval dreigt, naar verwachting inzet van schoolmaatschappelijk werk voorkomen.
 - De toegenomen inzet van zorg en ondersteuning leidt daarentegen, op de korte termijn tot extra kosten, namelijk bijna € 2.300 per deelnemer in het eerste jaar na het traject.
 - We merken hierbij op dat met deze extra inzet van zorg en ondersteuning verergering van problemen bij deze kwetsbare doelgroep wordt voorkomen. En daarmee wordt op de langere termijn hoogstwaarschijnlijk inzet van zware zorg en de daarbij horende hoge kosten voorkomen. We kunnen deze verwachting helaas niet staven met voorliggende evaluatie. Hiervoor zal nader onderzoek moeten worden verricht.
7. Wat laat eerder onderzoek zien aan effectieve aanpakken (hoofdstuk 3)? **De Toekomstcoach bestaat uit werkzame elementen.**
- In de onderzoeken naar de werkzame elementen komen aspecten naar voren die onderdeel zijn van de Toekomstcoach zoals de integrale aanpak met structurele één op één begeleiding, een aanpak op maat, het versterken van netwerk en samenwerking tussen partijen en deze inzet hiervan bij overgangen in het leven.
 - De ondersteuning heeft 'harde' effecten als uitstroom naar werk en het voorkomen van financiële problemen, en leidt ook tot andere, meer 'zachte' effecten zoals meer zelfvertrouwen, meer rust in het gezin en minder belaste mantelzorgers.

3 Uitkomsten van eerder onderzoek

Er is een korte literatuurstudie uitgevoerd om de kennis die er is over het ondersteunen van de doelgroep kwetsbare jongeren, in kaart te brengen.

Werkzame elementen in het begeleiden van kwetsbare jongeren

Onderzoek naar de effecten van een vergelijkbare interventie als Toekomstcoach is er niet tot nauwelijks. Wel zijn er diverse onderzoeken uitgevoerd naar de werkzame elementen in de begeleiding van kwetsbare jongeren. Uit onderzoeken van Ecorys², Movisie³ en Regioplan^{4/5} blijken onder andere de volgende aanpakken succesvol te zijn:

- Voor een soepele overgang van school naar werk moet worden voorbereid op en begeleid in veranderingen op verschillende levensgebieden (zoals wonen en vrije tijdsbesteding).
- Persoonlijke, één op één begeleiding, met leerdoelen afgestemd op individu.
- Verder is het van belang dat de begeleiding flexibel is, aansluit bij en rekening houdt met de wensen van de jongere en dat de jongere inspraak heeft in de invulling van de begeleiding en de doelstellingen. De jongere moet dus eigenaar en regisseur zijn over zijn eigen leer- en transitieproces.
- De begeleiding houdt niet op bij plaatsing, ook tijdens werk en bij uitval uit werk is er, bij voorkeur voor onbepaalde tijd, toegang tot persoonlijke begeleiding.
- Deze begeleiding dient in nauwe samenwerking met de jongere, de ouders/verzorgers en eventueel de jeugdhulpverlening te gebeuren.
- De aanpak is oplossingsgericht en er wordt gelijktijdig aan problemen in verschillende domeinen gewerkt waarbij vanuit verschillende disciplines zoals onderwijs, zorg, re-integratie wordt samengewerkt.
- Verder is het van belang dat er een regisseur/begeleider is die de jongere persoonlijk kent, maar ook de aanwezige en benodigde vormen van ondersteuning goed kent en in staat is om andere professionals in te schakelen. Er moeten korte lijnen zijn en de regisseur/begeleider reageert actief bij (dreigende) uitval.

Belang van begeleiding bij transities

Uit een redelijk recent uitgevoerd interdepartementaal beleidsonderzoek naar jongeren met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt in opdracht van het ministerie van financiën⁶ wordt gesignaleerd dat juist bij overgangen in het leven van jongeren, problemen kunnen ontstaan. Bijvoorbeeld bij het krijgen van een baan. Begeleiding bij de transitie van de ene fase naar de andere fase is erg belangrijk. Uit een analyse van de knelpunten in de begeleiding van jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt, uitgevoerd door het CPB⁷ blijkt dat investeringen in vroege interventies als hulpverlening, scholing- en arbeidstoeleiding te weinig tot stand komen.

² Bakker, Pickles, de Wit, Borghouts-van de Pas & Peters (2014). *Arbeidsparticipatie jongeren met licht verstandelijke beperkingen. Talenten zien, ontwikkelen en benutten door focus op werk en groei*. Rotterdam: Ecorys.

³ Franken & Mateman (2019). *Wat werkt bij het succesvol toeleiden van jongeren naar werk*. Utrecht: Movisie.

⁴ Bleeker, Blommestein, van der Wel & Witvliet (2015). *Varianten, ervaringen en succesfactoren in de regionale samenwerking arbeidstoeleiding kwetsbare jongeren*. Amsterdam: Regioplan.

⁵ Berg van den, Heuts, van Horssen & Kruis (2013). *Ondersteuning van jongeren met een LVB. Onderzoek naar doeltreffendere en goedkopere ondersteuning gericht op arbeidsparticipatie*. Amsterdam: Regioplan.

⁶ Ministerie van Financiën (2019). *Jongeren met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt. Zichtbaar en zelfstandig maken. Interdepartementaal beleidsonderzoek*.

⁷ Swart & Visser (2019). *Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt in beeld*. Den Haag: CPB.

Dat bijvoorbeeld het mbo geen nazorgplicht heeft, bemoeilijkt de transities van school naar school, van school naar werk en van werkloosheid naar werk. Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt raken hierdoor vaak uit beeld. Ook wordt aangegeven dat de inzet vaak te eenzijdig vanuit één domein is ingericht, waardoor problemen die ontstaan na transities, bijvoorbeeld rond inkomensbesteding, schulden en het regelen van huisvesting, te laat worden opgepakt. Verder wordt nogal eens te weinig maatwerk geboden.

In de politiek is men inmiddels ook overtuigd van de noodzaak om knelpunten van integrale voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg en vinden van werk op te lossen. De ondersteuning van minder zelfredzame leerlingen in het onderwijs en bij het vinden en behouden van werk is één van de drie landelijke speerpunten in de kwaliteitsafspraken⁸.

Eerder onderzoek naar Toekomstcoaching

In 2017 zijn de resultaten van 21 trajecten van de Toekomstcoach (toen nog Navigator geheten⁹ die in de periode 2013-2015 in de Kop van Overijssel liepen, in kaart gebracht. Het ging om 9 thuiszitters en 12 leerlingen bij wie schooluitval dreigde. Uit de analyse bleek dat de Toekomstcoaching had geleid tot de volgende effecten:

- Voorkomen van schooluitval of starten met opleiding (24%)
- Vinden van een betaalde baan (19%)
- Vinden van een dagbesteding (10%)
- Stabiliseren of verbeteren financiële situatie (38%)

Verder bleek dat de helft van de jongeren de psychische klachten waren gestabiliseerd danwel verminderd en dat bij bijna 20 procent de huisvestingsproblemen waren verminderd of opgelost. Ook waren mantelzorgers ontzorgd, was er meer rust in het gezin, was hulpverlening beter op elkaar afgestemd en werd beter passende hulpverlening ingezet. Ook voelden scholen zich ontzorgd.

Ervaringen met Levenscoaching

Hogeschool Windesheim heeft in 2018 onderzoek gedaan naar de Levenscoach¹⁰, een ondersteuningsaanbod dat in zekere mate vergelijkbaar is met de Toekomstcoach. Met interviews met cliënten, coaches en andere betrokkenen is onder andere in kaart gebracht welke meerwaarde deze ondersteuning heeft. Uit dit onderzoek bleek dat de meerwaarde van een Levenscoach voor cliënten zit in de langdurige betrokkenheid en de betrokken houding van de Levenscoach en het regelmatig proactief contact zoeken met de cliënt. De professionals zien vooral de meerwaarde van de lange betrokkenheid. Zo kan goed worden ingespeeld op vraagstukken in het leven van de cliënt en kan hierop tijdig worden bijgestuurd zodat grotere problemen voorkomen worden.

Bij een andere evaluatie van de Levenscoach, in het kader van het project Autisme & Eigen Kracht¹¹, zijn negen deelnemers geïnterviewd. Acht van de geïnterviewden gaven aan dat de coaching effect had op zijn of haar functioneren. Twee voelden zich zelfverzekerder en twee konden zaken beter in de context en rationeler bekijken. Ook had de coaching als resultaat dat het contact met hun sociale omgeving verbeterde.

8 *Kamerbrief 7 maart 2018. Samen aan de slag: verbreden van de vsv-aanpak naar samenwerking voor minder zelfredzame jongeren.*

9 *Giesen en Vellenga (2017). De impact van MEE. Maatschappelijke kosten en baten analyses MEE op Weg - Navigator - Levenscoach. Den Haag: Society Impact.*

10 *Windesheim Flevoland (2018). Leven vol kruispunten. Een onderzoek naar kritische kruispunten in het leven van mensen met een beperking en de resultaten van een methodiek om hen proactief te ondersteunen.*

11 *Samenwerkingsverband autismehulpverlening Overijssel (2014). Leergeschiedenis Deelproject Levenscoach Autisme & Eigen Kracht (AEK). Mensen met autisme en hun coaches over het deelproject Levenscoach.*

4 De effectevaluatie

Met de effectevaluatie wil MEE de effecten van de Toekomstcoach inzichtelijk maken. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe deze effectevaluatie is aangepakt.

4.1 Aanpak van de effectevaluatie

Om de trajecten te kunnen evalueren heeft MEE een registratiesysteem ontwikkeld waarmee de consultants op gezette tijden (bij start, na 3, 6 en 12 maanden) gegevens registreren over de situatie van de deelnemer, de zogenaamde metingen. Met deze metingen zijn de volgende gegevens verzameld:

- Achtergrondkenmerken te weten, leeftijd, geslacht en beperkingen.
- Het doel of de doelen van de Toekomstcoaching. De consultant kruist de leefgebieden aan (dezelfde 17 als in de ZRM) waaraan men tijdens de coaching wil werken.
- De maatschappelijke participatie van de deelnemers. De consultant beantwoordt vragen over de mate waarin de deelnemer participeert. Denk aan het hebben van betaald werk, een opleiding volgen of een andere dagbesteding hebben.
- De financiële situatie van de deelnemers. De consultant geeft aan in hoeverre de deelnemer (goed) kan rondkomen en/of schulden heeft.
- De zelfredzaamheid van de deelnemers. De consultant vult de zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) in. Deze bestaat uit 13 leefgebieden die worden gescoord op een vijfpuntsschaal: van 1 grote of acute problematiek; 2 niet zelfredzaam; 3 beperkt zelfredzaam; 4 voldoende zelfredzaam; tot 5 volledig zelfredzaam. Zie bijlage 1 voor een toelichting op de leefgebieden. Indien de deelnemer kinderen heeft, wordt ook het supplement “kinderen in het gezin” ingevuld, welke bestaat uit de 4 leefgebieden lichamelijke verzorging, sociaal-emotionele ondersteuning, scholing en opvang.
- De mate van zorggebruik. De consultant registreert voor zeven soorten zorg- en hulpverlening in hoeverre de deelnemer hier gebruik van maakt. Denk aan dagbehandeling, dagbesteding en ambulante ggz. Dit wordt geregistreerd op een vijfpuntsschaal van niet, licht, matig, normaal en intensief. Ook noteert de consultant of de deelnemer in een instelling voor beschermd wonen of maatschappelijke opvang verblijft.
- Het oordeel over het meedoen in de samenleving. Hiervoor is de MEEdoen index ingevuld. De deelnemer geeft zelf een cijfer (min 1, max 10) voor diens mate van meedoen en voor de tevredenheid hiermee.
- Het oordeel over het sociale netwerk. Hiervoor wordt de SNV schaal gebruikt. De deelnemer geeft zelf een cijfer (min 1, max 10) waarmee hij/zij diens sociale netwerk beoordeelt.

In totaal is bij 156 deelnemers een nulmeting ingevuld. Bij 35 deelnemers ontbrak de eindmeting volledig omdat het traject nog niet was afgerond. Deze deelnemers zijn daarom buiten beschouwing gelaten. De overgebleven 121 dossiers zijn meegenomen in de analyse. In tabel 1 is per onderwerp aangegeven van hoeveel deelnemers we de gegevens hebben.

Bij het in kaart brengen van de veranderingen in de maatschappelijke participatie (hoofdstuk 6), de financiële situatie (hoofdstuk 7) en het zorggebruik (hoofdstuk 9) zijn alleen de deelnemers bij wie in de eindmeting dit gegeven is ingevuld, meegenomen in de analyse.

Tabel 1
Aantal deelnemers van wie gegeven is genoteerd bij nul- en eindmeting

Gevraagd gegeven	Nulmeting	Eindmeting
Achtergrondkenmerken	121	n.v.t.
Zelfredzaamheid	110	115
Maatschappelijke participatie	97	79
Financiële situatie	86	77
Eigen oordeel Meedoen	109	104
Eigen oordeel sociale netwerk	105	103
Zorggebruik	86	79

4.2 Kenmerken deelnemers

Bij start zijn de achtergrondkenmerken van de deelnemers genoteerd. In tabel 2 zijn deze op een rij gezet. Het grootste deel van de deelnemers is, conform de doelgroepbeschrijving, tussen de 16 en 27 jaar oud en iets meer dan de helft is man.

Tabel 2
Achtergrondkenmerken (N=121)

Kenmerk	Aantal	Percentage
Leeftijd		
12-15	1	1%
16-20	75	62%
21-27	39	32%
28 en ouder	3	2%
Onbekend/niet ingevuld	3	2%
Geslacht		
Man	65	54%
Vrouw	56	46%

In tabel 3 is weergegeven welke beperkingen de deelnemers hebben. Verstandelijke beperking, autisme en psychische beperkingen komen het meest voor.

Tabel 3
Beperkingen (N=121)

Beperking*	Aantal	Percentage
Verstandelijke beperking	47	39%
Autisme Spectrum Stoornis	25	21%
Psychische beperking	20	17%
Leerproblemen / stoornissen	9	7%
Lichamelijke beperking	9	7%
Ontwikkelingsachterstand	4	3%
Beperking binnen netwerk	1	1%
Overig (waaronder NAH, zintuigelijke beperking)	6	5%
Onbekend/niet ingevuld	6	5%

* Deze percentages tellen niet op tot 100 omdat deelnemers meer dan één beperking kunnen hebben.

In tabel 4 is weergegeven van welke MEE organisaties de deelnemers afkomstig zijn. Het merendeel van de 121 deelnemers ontvangen Toekomstcoaching van één van de organisaties vallend onder MEE Samen en ruim een kwart is afkomstig van MEE West-Brabant.

Tabel 4
Deelnemers per MEE organisatie (N=121)

Organisatie	Aantal	Percentage
MEE Samen	50	41%
MEE West-Brabant	31	26%
MEE Noord	14	12%
MEE Zuid-Holland Noord	13	11%
MEE Zuid-Limburg	7	6%
MEE de Meent Groep	4	3%
MEEr- groep	1	1%
MEE Gelderse Poort	1	1%

MEE Samen

Samenwerkingsverband van MEE Drenthe, MEE IJsseloevers, MEE Veluwe en MEE Oost.

MEE Noord

Samenwerkingsverband MEE Groningen, MEE Friesland.

MEE de Meent Groep

Samenwerkingsverband van MEE Noord- en Midden-Limburg, MEE Zuidoost Brabant, MEE Noordoost Brabant, regio 's-Hertogenbosch en regio Tilburg.

MEEr- groep

Samenwerkingsverband MEE Amstel en Zaan en MEE Utrecht, Gooi en Vecht.

4.3 Kenmerken trajecten

Bij aanvang van het traject heeft de Toekomstcoach samen met de deelnemer een Toekomstplan gemaakt. Hierin zijn doelen opgesteld aan de hand van de 17 leefgebieden uit de Zelfredzaamheidsmatrix (zie bijlage 1 voor een toelichting op deze leefgebieden).

In figuur 1 is te zien dat de meest voorkomende doelen zich bevinden op de leefgebieden werk en opleiding en financiën.

Kenmerkend voor de aanpak is dat de Toekomstcoaching zich niet op maar één levensgebied richt. Dit zien we ook terug in het aantal doelen per deelnemer, dit zijn er gemiddeld vijf.

Figuur 1
Doelen van het traject (N=121)

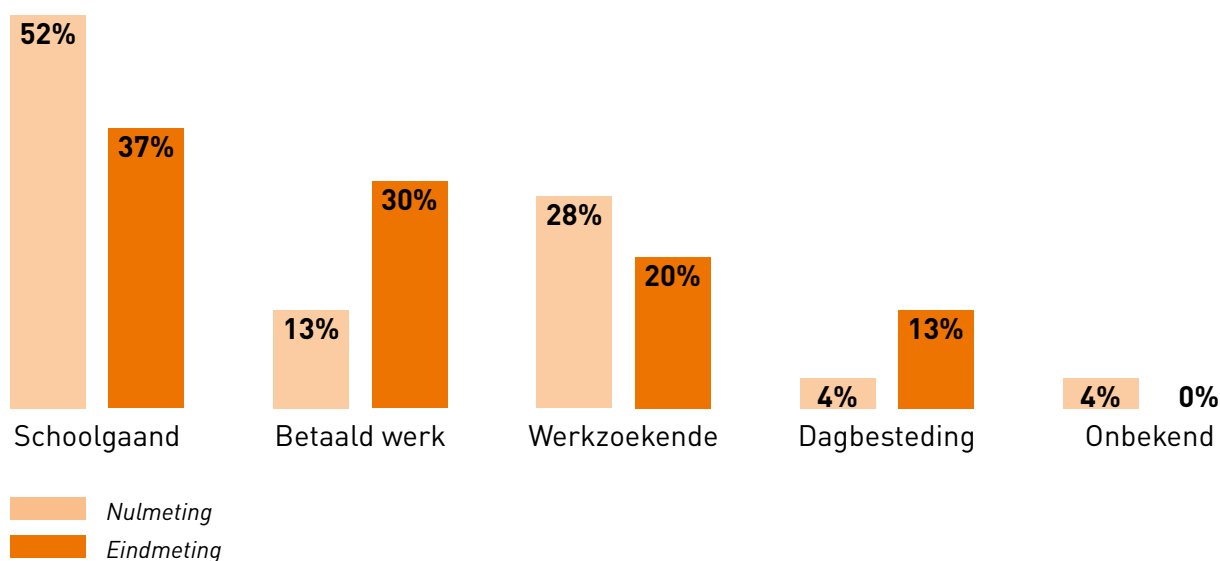
* Deze doelen zijn alleen van toepassing voor deelnemers die een kind hebben.

5 Maatschappelijke participatie

Zowel bij start als bij het einde van het traject kon de maatschappelijke participatie van de deelnemer worden genoteerd. Dit gegeven is niet altijd ingevuld. We hebben daarom in deze analyse alleen de gegevens van de 79 deelnemers voor wie sowieso de eindmeting is ingevuld, meegenomen.

In figuur 1 was te zien dat bij twee derde van de trajecten een doel is geformuleerd op het leefgebied werk en opleiding. In figuur 2 is de verandering in participatie in onder andere werk en opleiding weergegeven. De helft van de deelnemers was schoolgaand ten tijde van de nulmeting, wat logisch is aangezien de doelgroep onder meer bestaat uit 'leerlingen die dreigen uit te vallen'. Dat het aandeel schoolgaanden is afgenomen is ook logisch: een deel kreeg coaching bij het afronden van de opleiding en de overgang naar werk of vervolgopleiding. Verder is te zien dat het aandeel deelnemers met betaald werk is toegenomen van 13 naar 30 procent. Verder heeft een groter aandeel een dagbesteding gevonden. Het aandeel deelnemers dat werk zoekt, is juist afgenomen.

Figuur 2
Maatschappelijke participatie bij start en einde traject (n=79)

In tabel 5 zijn de kenmerken van de betaalde banen die de deelnemers hebben, weergegeven. Het gaat hierbij om de duur van het arbeidscontract en het aantal uren per week dat de deelnemer werkt.

Bij de eindmeting hebben meer deelnemers een bijna voltijds of voltijds baan. Zo werkt bijna een derde van de werkenden bij de eindmeting 31 tot 40 uur, terwijl bij de nulmeting bijna de helft van de werkenden een kleine baan van 0 tot 10 uur had.

Ook zien we een verschuiving in de duur van de arbeidscontracten: meer deelnemers hebben tijdens de eindmeting een arbeidscontract voor langere duur. Zo heeft bij de eindmeting een kwart van de werkende deelnemers een arbeidscontract voor 7 tot 12 maanden en 16 procent een contract voor 25 maanden of meer.

Tabel 5
Omvang en duur van de betaalde baan van degenen die werken

	Nulmeting	Eindmeting
Uren betaald werk per week	n=28	n=34
0-10 uur	46%	26%
11-20 uur	25%	26%
21-30 uur	7%	15%
31-40 uur	21%	32%
Duur van het arbeidscontract	n=19	n=34
0-3 maanden	11%	16%
4-6 maanden	29%	42%
7-12 maanden	18%	26%
13-18 maanden	0%	0%
19-24 maanden	0%	0%
>25 maanden of onbepaalde tijd	11%	16%

Het aandeel deelnemers met een uitkering is iets afgenomen (zie tabel 6).

Tabel 6
Uitkering (n=79)

Uitkering	nulmeting	eindmeting
Ja	22%	20%
Nee	72%	80%
Onbekend	6%	0%

6 Financiële situatie

Zowel bij start als bij het einde van het traject kon worden genoteerd wat de financiële situatie en het inkomen van de deelnemer was. Deze gegevens zijn niet altijd ingevuld. We hebben in de analyse alleen de deelnemers meegenomen bij wie in beide metingen deze gegevens zijn ingevuld. Dit betekent dat we van 66 deelnemers de eventuele verandering in de financiële situatie weten en van 64 deelnemers de eventuele verandering in het inkomen.

In figuur 1 was te zien dat het stabiliseren danwel verbeteren van de financiële situatie bij ongeveer de helft van de deelnemers een doel van het traject was.

In figuur 3 is te zien dat de financiële situatie van de deelnemers iets is verbeterd. Het aandeel deelnemers dat redelijk kan rondkomen, is gestegen van 32 naar 39 procent. Het aandeel deelnemers dat moeilijk kan rondkomen maar (nog) geen schulden heeft, is met hetzelfde percentage afgenomen. Verder is te zien dat het aandeel deelnemers dat schulden heeft, gelijk is gebleven.

Figuur 3
Financiële situatie bij start en einde traject (n=66)

Eindmeting:

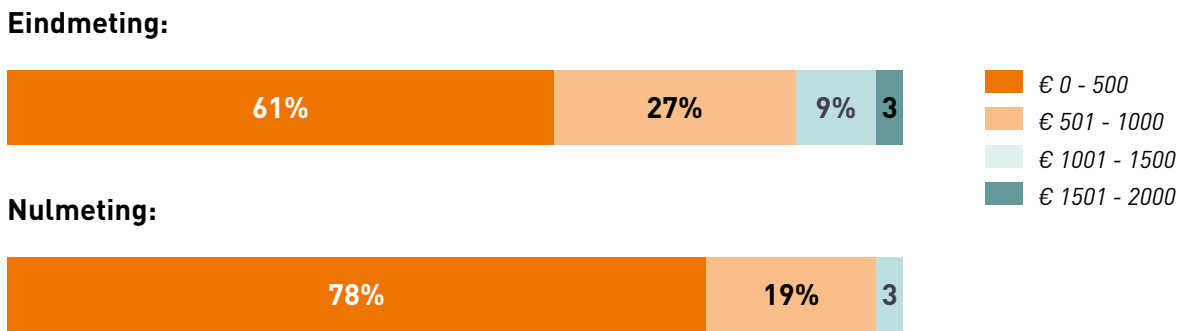
- Kan goed rondkomen
- Kan redelijk rondkomen
- Geen schulden
- Schulden die afnemen
- Schulden die gelijk blijven of toenemen

Nulmeting:

In figuur 4 is de ontwikkeling in het inkomen van de deelnemers tussen de nul- en eindmeting, weergegeven. Over het algemeen is het inkomen van de deelnemers toegenomen tussen de nul- en de eindmeting. Dit hangt uiteraard samen met de toename in de arbeidsparticipatie. We zien dat het aandeel deelnemers met een inkomen tussen € 501 en € 1000 is toegenomen van 19 naar 27 procent. Ook is het aandeel deelnemers dat een inkomen hoger dan € 1000 heeft, toegenomen.

Figuur 4
Inkomen van de deelnemers bij start en einde traject (n=64)

7 Zelfredzaamheid

Zowel bij de nul- als de eindmeting is de zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) ingevuld. Dit is gedaan voor 110 deelnemers tijdens de nulmeting en 115 deelnemers tijdens de eindmeting.

In de ZRM is bij 17 leefgebieden aangegeven in hoeverre er problemen spelen. Het supplement "kind(eren) in het gezin", bestaande uit de leefgebieden lichamelijke verzorging van het kind, opvang van het kind, scholing van het kind en sociaal-emotionele ondersteuning van het kind is minder vaak ingevuld (bij maximaal 24 deelnemers). Daarom zijn deze vier leefgebieden niet meegenomen in de analyse.

Hoe hoger de score hoe zelfredzamer de deelnemer is. Hoe lager de score hoe groter of acuter de problemen op het leefgebied zijn.

In figuur 5 is te zien dat bij op één na alle leefgebieden de gemiddelde scores zijn gestegen. Alleen op het leefgebied 'instrumentele activiteiten van het dagelijks leven' is de score gelijk gebleven. We kunnen hieruit opmaken dat op geen van de leefgebieden de situatie is verslechterd, wat een goed resultaat is gezien de doelgroep.

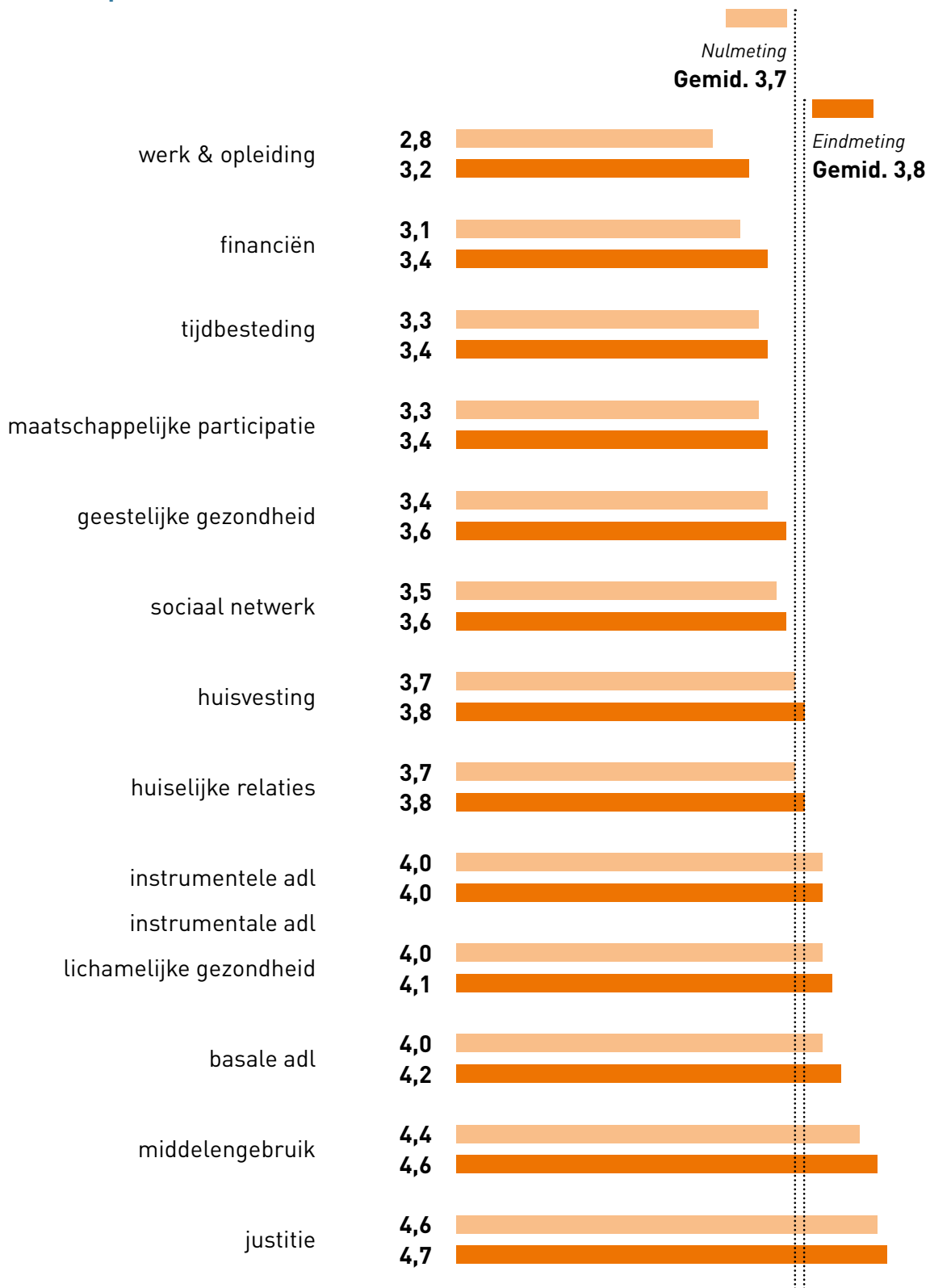
Op de leefgebieden 'werk & opleiding' en 'financiën' zien we de grootste stijging (0,4 en 0,3 punten). Op de gebieden 'tijdbesteding' en 'geestelijke gezondheid' zien we ook een toename in zelfredzaamheid (0,2 punten). Dit zijn tevens leefgebieden waarop deelnemers bij de start van het traject de meeste problemen hadden.

We hebben getoetst in hoeverre deze verschillen in scores bij nul- en eindmeting statistisch significant zijn¹². Statistisch significant wil zeggen dat het gevonden verschil naar alle waarschijnlijkheid niet toevallig is. Zowel de toename in de gemiddelde totaalscore (van 3,7 naar 3,8) als de toenames op het gebied van 'werk & opleiding', 'financiën', 'geestelijke gezondheid' en 'basale algemeen dagelijkse levensverrichtingen' zijn statistisch significant.

Op het gebied van justitie en middelengebruik kwamen bij start van het traject de minste problemen voor. Dit zien we ook terug bij de doelen: op deze leefgebieden werden nauwelijks doelen gesteld.

¹² Dit is gedaan met de T-toets waarbij we een maximale p-waarde van 0,05 hanteren.

Figuur 5
Scores op de ZRM (n=110-115)

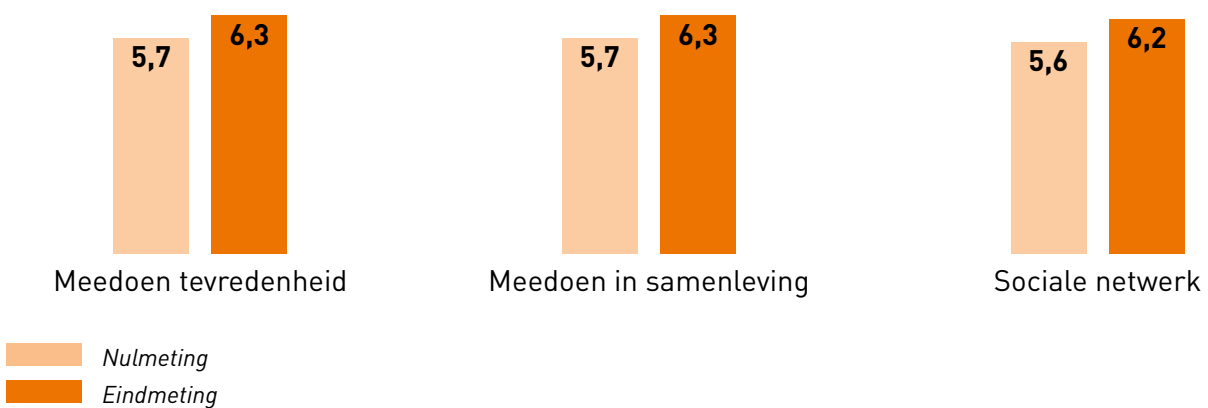
8 Meedoen en het sociale netwerk

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de deelnemers zelf hun deelname aan de samenleving beoordelen (gemeten met de MEEdoen index) en hoe tevreden ze zijn over hun sociale netwerk (gemeten met de SNV schaal). Tijdens de nulmeting hebben 109 deelnemers hun meedoen beoordeeld en 105 hun sociale netwerk. Tijdens de eindmeting hebben 104 respectievelijk 103 deelnemers een rapportcijfer gegeven voor deze aspecten.

In figuur 6 staan de gemiddelde cijfers waarmee de deelnemers hun situatie beoordelen bij start en bij het einde van het traject. Hierin is te zien dat de deelnemers wat positiever zijn gaan oordelen over hun deelname aan de samenleving en over hun sociale netwerk. Bij de eindmeting beoordelen ze de drie aspecten gemiddeld iets hoger dan een 6.

We hebben getoetst in hoeverre deze toenames statistisch significant zijn¹³ en dit is voor alle drie de aspecten het geval. Oftewel, de kans is zeer klein dat deze stijgingen in de rapportcijfers op toeval berusten.

Figuur 6
Oordeel van deelnemers over meedoen en sociale netwerk (n=103-109)

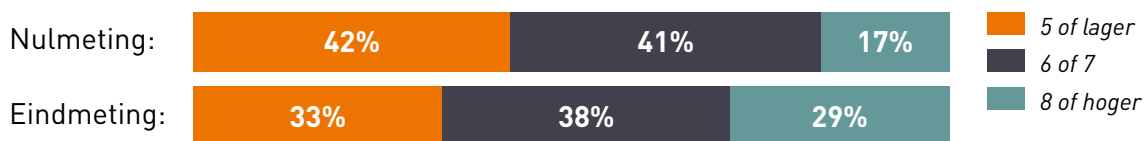
In figuur 7 is per aspect weergegeven welk aandeel een 5 of lager, een 6 of 7 of een 8 of hoger gaf op de nulmeting en op de eindmeting. In deze figuur is goed te zien dat het aandeel deelnemers dat een 5 of lager geeft voor hun mate van meedoen, tevredenheid over dit meedoen en over het sociale netwerk is afgenomen. Terwijl het aandeel deelnemers dat deze aspecten met een 8 of hoger beoordeelt, juist is toegenomen.

¹³ Dit is gedaan met de T-toets waarbij we een maximale p-waarde van 0,05 hanteren.

Figuur 7

Oordeel van deelnemers over meedoen en sociale netwerk (n=103-109)

Meedoen tevredenheid

Meedoen in samenleving

Sociaal netwerk

De 31 deelnemers die bij de eindmeting een betaalde baan hebben, geven een 7,1 voor hun tevredenheid over het meedoen en een 6,8 voor de mate waarin ze meedoen. Hun sociale netwerk beoordelen ze met een 6,7.

9 Zorggebruik

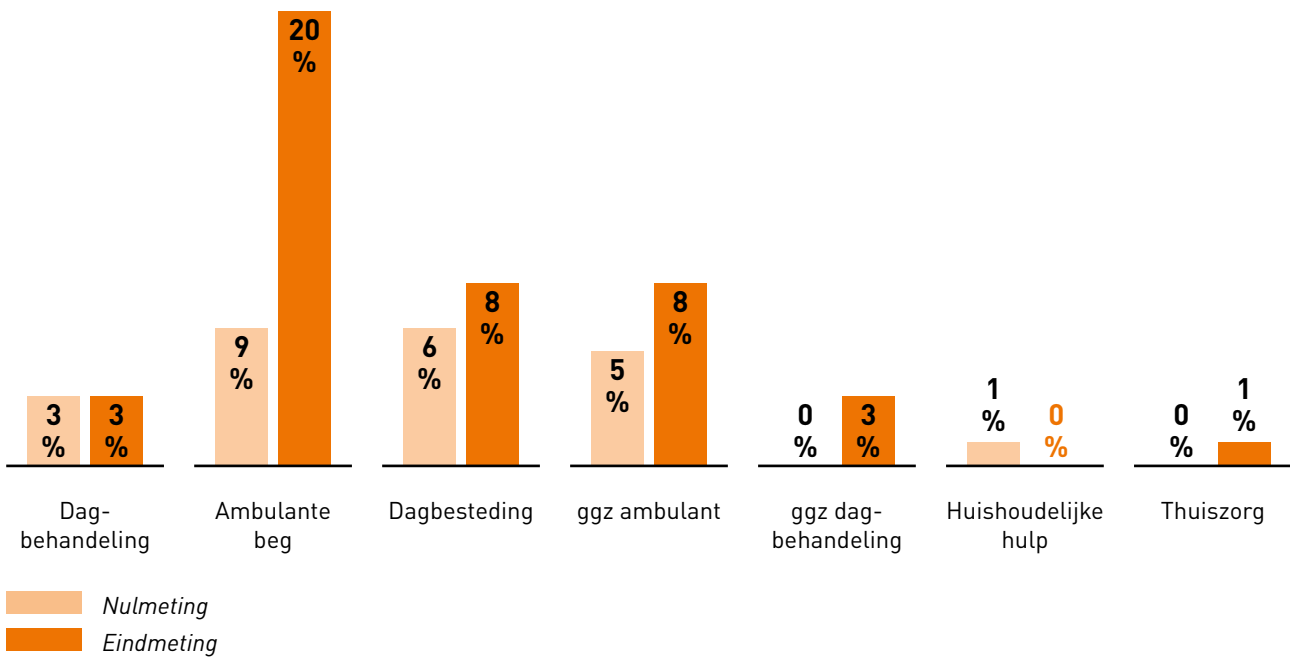
De consultants hebben voor diverse soorten zorg en hulp aangegeven in hoeverre de deelnemers hier gebruik van maken. Om een goede vergelijking te kunnen maken, zijn alleen de 79 deelnemers bij wie dit gegeven in de eindmeting is ingevuld, meegenomen in de analyse.

Het blijkt dat de inzet van zorg en ondersteuning is toegenomen. In figuur 8 is te zien dat dit vooral voor ambulante begeleiding geldt: bij start maakte 9 procent hier gebruik van terwijl bij de eindmeting 20 procent van de deelnemers ambulante begeleiding kregen. Verder zien we kleine toenames bij dagbesteding en ggz behandeling.

In de intensiteit van de zorg en hulpverlening (afgemeten aan het aantal uren per week) is nauwelijks iets veranderd.

Deze uitkomsten zijn in lijn met het doel van de Toekomstcoaching, namelijk problemen voorkomen door tijdig professionele hulp of het netwerk in te zetten. Met de inzet van ambulante begeleiding wordt waarschijnlijk op de langere termijn zware zorg voorkomen.

Figuur 8
Ontvangen zorg- en hulpverlening bij start en einde van traject (n=79)

Ook is geregistreerd door de consultant of de deelnemer in een instelling verblijft. Bij start woonden 4 deelnemers beschermd, tijdens de eindmeting waren dit er 9. Verder zijn twee deelnemers in de maatschappelijke opvang terecht gekomen (zie tabel 7).

Tabel 7
Gebruik van intramurale zorg (n=78)

Intramurale zorg	Nulmeting	Eindmeting
Beschermd wonen	5%	12%
Maatschappelijke opvang	0%	3%

10 Maatschappelijke opbrengsten

In dit hoofdstuk maken we een inschatting van de maatschappelijke opbrengsten en kosten van de Toekomstcoaching. We maken daarbij gebruik van de in 2017 gemaakte voorspellende kostenbatenanalyse¹⁴. Beide onderzoeken laten redelijk vergelijkbare uitkomsten zien, wat een indicatie is voor de betrouwbaarheid van de uitkomsten.

10.1 Besparingen - participatie en financiële situatie

We zien in de effectmeting dat de deelnemers meer zijn gaan participeren in werk en opleiding en dat schooluitval waarschijnlijk is voorkomen. In tabel 8 is onder meer te zien dat ruim een kwart van de 79 deelnemers zowel bij de nul- als bij eindmeting een opleiding volgde. Mogelijk is bij hen schooluitval voorkomen. Bijna een kwart heeft tijdens de Toekomstcoaching een betaalde baan gevonden en 12 procent heeft een dagbesteding gevonden. Verder zien we dat bij 4 procent van de deelnemers de problematische schulden zijn afgenomen.

Tabel 8

Veranderingen in maatschappelijke participatie en financiële situatie (n=79)

Verandering	Aantal deelnemers	Percentage
Opleiding blijven volgen	21	27%
Opleiding gaan volgen	6	8%
Betaalde baan gevonden	18	23%
Betaalde baan behouden	6	8%
Dagbesteding gevonden	9	12%
Uit de schulden	3	4%

Deze resultaten vertalen we in maatschappelijke opbrengsten. Daarbij hanteren we dezelfde prijzen als we in 2017 hebben gedaan. Omdat de effecten die genoemd zijn in tabel 8 ook een gevolg kunnen zijn van andere hulp of ondersteuning of misschien wel sowieso waren opgetreden, rekenen we de helft toe aan de Toekomstcoaching. Bijvoorbeeld, we doen de aanname dat het effect 'betaalde baan gevonden' dat bij 18 deelnemers optreedt, bij de helft, dus bij deelnemers het gevolg is van de Toekomstcoaching.

In tabel 9 is te zien dat bij deze groep deelnemers waarschijnlijk € 288.000 wordt bespaard aan kosten op uitkeringen en schuldhulpverlening.

¹⁴ Giesen & Vellenga (2017). *De impact van MEE. Maatschappelijke kosten en baten analyses MEE op Weg - Navigator - Levenscoach*. Den Haag: Society Impact.

Tabel 9**Verwachte kostenbesparing van toegenomen participatie en afname financiële problemen (n=79)**

Effect	Bate	Aantal	Besparing	Belanghebbende
Betaalde baan behouden	voorkomen WW-uitkering, 8 maanden à € 13.000	3	€ 39.000	UWV
Opleiding blijven of gaan volgen	voorkomen Participatiewet uitkering en re-integratie, 12 maanden à € 10.898	13,5	€ 147.123	Gemeente
Betaalde baan gevonden	voorkomen Participatiewet uitkering en re-integratie, 12 maanden à € 10.898	9	€ 98.082	Gemeente
Uit schulden	voorkomen traject schuldhulpverlening à € 2.550	1,5	€ 3.825	Gemeente
Opleiding blijven volgen	Voorkomen traject schoolmaatschappelijk werk à € 2.000	10,5	€ 21.000	Scholen
Totaal			€ 309.030	
Per deelnemer			€ 3.912	

10.2 Kosten - zorggebruik

We zagen in hoofdstuk 5 dat de problematiek op de gebieden geestelijke gezondheid, basale algemeen dagelijkse levensverrichtingen en middelengebruik zijn afgenomen. Mogelijk is dit mede het effect van de zorg en ondersteuning die tijdens de Toekomstcoaching is geregeld. In tabel 10 is te zien dat het met name gaat om ambulante begeleiding (9 deelnemers meer maken hier gebruik van). Ook is bij een aantal deelnemers (4) geestelijke gezondheidszorg ingezet en is een aantal deelnemers (5) beschermd gaan wonen.

Gezien de aanpak van de Toekomstcoaching (problemen voorkomen door waar nodig inzet van zorg en ondersteuning) zijn deze kleine toenames in het gebruik van zorg en ondersteuning niet vreemd. Naar verwachting wordt hiermee inzet van zwaardere zorg voorkomen. Uit de voorspellende kostenbatenanalyse die in 2017 is uitgevoerd, bleek bijvoorbeeld dat waarschijnlijk uithuisplaatsingen waren voorkomen.

Tabel 10**Aantal deelnemers dat zorg en ondersteuning gebruikt (n=79)**

Soort zorg of ondersteuning	nulmeting	eindmeting	verschil
Dagbehandeling	2	2	0
Ambulante begeleiding	7	16	+9
Dagbesteding	5	6	+1
Ggz ambulante	4	6	+2
Ggz dagbehandeling	0	2	+2
Huishoudelijke hulp	1	0	-1
Thuiszorg	0	1	+1
Beschermd wonen	4	9	+5
Maatschappelijke opvang	0	2	+2

We hebben berekend wat deze extra inzet van zorg en ondersteuning het eerste jaar zou kosten. We doen dit alleen voor de toegenomen inzet van ambulante begeleiding, ggz behandeling, beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Gezien de heel kleine toenames (in absolute aantallen) bij dagbesteding, huishoudelijke hulp en thuiszorg, nemen we deze categorieën niet mee. Ook nu hanteren we de prijzen die zijn gebruikt in de kostenbatenanalyse uit 2017 en ook hier rekenen we de helft van de waargenomen effecten toe aan de Toekomstcoaching. Bijvoorbeeld: we zien dat bij de eindmeting 9 deelnemers meer gebruik maken van ambulante begeleiding dan tijdens de nulmeting. We berekenen voor de helft van hen (dus 4,5 keer) de kosten.

In tabel 11 is te zien dat bij deze groep deelnemers waarschijnlijk € 181.000 extra kosten aan zorg en ondersteuning worden gemaakt. Zoals gezegd gaan deze kosten hoogstwaarschijnlijk uit voor de baten op langere termijn. Dit omdat met de Toekomstcoaching juist preventief zorg en hulp wordt ingezet om verergering van problemen te voorkomen. Deze effecten op de lange termijn zijn in deze evaluatie niet in beeld gebracht.

Tabel 11
Verwachte kosten van inzet zorg en ondersteuning (n=79)

Effect	Kosten	Aantal	Kosten	Belanghebbende
Inzet ambulante begeleiding	1 uur per week à € 65 euro gedurende 1 jaar: € 3.380	4,5	€ 15.210	Gemeente
Inzet GGZ behandeling	1 behandeltraject à € 8.000	2	€ 16.000	Gemeente
Inzet beschermd wonen	1 jaar à € 50.000	2,5	€ 125.000	Gemeente
Inzet maatschappelijke opvang	1/2 jaar à € 25.000	1	€ 25.000	Gemeente
Totaal			€ 181.210	
Per deelnemer			€ 2.294	

Bijlage 1 – Leefgebieden toegelicht

1. Financiën

De mate waarin een persoon tenminste voldoende inkomen heeft om in de basisbehoeften te voorzien, deze inkomsten zo zelfstandig mogelijk verwerft en de inkomsten en uitgaven in balans zijn. Met andere woorden, de persoon maakt geen (nieuwe) schulden, is niet afhankelijk van een (bijstands-) uitkering en gebruikt zijn inkomen om:

- eten, drinken en kleding te kopen,
- de huur of hypotheek te betalen,
- water en elektriciteit te betalen,
- zorg en (zorg-)verzekering te betalen,
- bestaande schulden (als aanwezig) af te betalen.

2. Werk & Opleiding

Het hebben van betaald werk, het volgen van een traject dat naar werk leidt (gericht op arbeidsmatige participatie of re-integratie) of het volgen van een opleiding. Wanneer geen betaald werk wordt verricht, zijn de ondernomen activiteiten om werk te vinden van belang. Hierbij kun je denken aan solliciteren, een sollicitatiecursus volgen, of een assessment of test doen, maar ook een CV op een vacaturesite plaatsen en dergelijke beschouwen we als een werkzoekactiviteit.

3. Tijdsbesteding

De mate waarin activiteiten gedurende de dag als plezierig of nuttig worden ervaren door de persoon, de mate waarin een persoon structuur in zijn dag aanbrengt en het dag-nachtritme van een persoon.

4. Huisvesting

De stabiliteit, kwaliteit en autonomie van de woonsituatie van de persoon. De vraag of de persoon een veilige, toereikende woning heeft waar hij voor langere tijd kan verblijven, staat hier centraal.

5. Huiselijke relaties

Of de persoon goede relaties onderhoudt met de personen met wie hij een huishouden deelt. Wordt de persoon ondersteund door de leden van het huishouden in zijn groei en ontwikkeling of hebben leden van het huishouden een negatieve invloed op het functioneren van de persoon? Andersom geldt ook: ondersteunt de persoon de leden van het huishouden in hun groei en ontwikkeling of heeft de persoon juist een negatieve invloed op het functioneren van één of meer leden van het huishouden?

6. Geestelijke gezondheid

De aan- of afwezigheid van geestelijke problemen en, als er sprake is van geestelijke problemen, hoe de persoon daarmee omgaat. De centrale vraag hier is welke invloed de geestelijke stoornis heeft op het dagelijks functioneren van de persoon.

7. Lichamelijke gezondheid

De aan- of afwezigheid van een lichamelijke aandoening en - indien aanwezig - hoe de persoon hiermee omgaat. Onder lichamelijke aandoeningen worden zowel verwondingen (bijvoorbeeld ten gevolge van een ongeluk), als kortdurende (bijvoorbeeld griep) en chronische ziekten (bijvoorbeeld diabetes) verstaan.

8. Middelengebruik

Het drug-, gok- en alcoholgebruik van de persoon en welke invloed dit heeft op het dagelijks functioneren van de persoon. Wanneer de persoon in behandeling is voor zijn middelengebruik weegt ook de behandeltrouw mee in de beoordeling op dit domein.

9. Basale Activiteiten van het Dagelijks Leven (Basale-ADL)

De mate waarin de persoon de activiteiten uitvoert en heeft uitgevoerd die een persoon moet doen om zijn lichamelijke veiligheid en welzijn te behouden. Specifiek gaat dit domein over de uitvoering van de volgende activiteiten:

- verplaatsen = je (binnenshuis) van de ene ruimte naar de andere ruimte bewegen. Bijvoorbeeld van slaapkamer naar badkamer, van woonkamer naar keuken, van bed naar stoel e.d.
- persoonlijke hygiëne = je wassen en je lichaam verzorgen
- kleden = kleren aantrekken die geschikt zijn, gegeven de omgeving en het weer
- voeden = voldoende, gezond voedsel (eten en drinken) tot je nemen
- toiletbezoek = op tijd naar het toilet gaan en adequaat gebruik maken van het toilet

10. Instrumentele Activiteiten van het Dagelijks Leven (IADL)

Het uitvoeren van- en de kwaliteit van de verrichtingen die een persoon doet om veilig en duurzaam te functioneren in zijn omgeving. Specifiek gaat dit domein over de uitvoering van activiteiten op de volgende gebieden:

- koken = je voedsel bereiden/ geschikt maken voor consumptie
- vervoeren = je verplaatsen van de ene locatie naar de andere al dan niet door gebruik te maken van een vervoersmiddel
- inkopen doen = spullen kopen die je nodig hebt
- huishoudelijk werk = je woning en directe omgeving schoonmaken en verzorgen.
- administratie = je post verwerken en berichten van diensten waar je gebruik van maakt ordenen en afhandelen.
- medicijnen = als je medicijnen gebruikt voor lichamelijke en/of geestelijke stoornissen neem je deze in zoals voorgeschreven
- apparaten en producten = de apparaten (zoals telefoon, computer, televisie e.d.) en producten (zoals tandpasta, voorbehoedmiddelen, scheermesjes, vuilniszakken e.d.) gebruik je als je ze nodig hebt en waarvoor ze bedoeld zijn.

11. Sociaal netwerk

Het aantal en de kwaliteit van relaties met vrienden, familie en kennissen (die geen onderdeel van het huishouden zijn). Een belangrijke vraag binnen dit domein is of de persoon voldoende personen om zich heen heeft verzameld die hem kunnen steunen en begeleiden in zijn groei en ontwikkeling. De kwaliteit van het sociaal netwerk is van belang omdat een persoon een heel omvangrijk netwerk kan hebben dat enkel bestaat uit personen waar hij, indien nodig, niet op kan rekenen en/of die een negatieve invloed hebben op het gedrag van de persoon.

12. Maatschappelijke participatie

De mate waarin de persoon deel neemt aan maatschappelijke, gestructureerde activiteiten en organisaties. Het betreft zowel de deelname van de persoon als de aanwezigheid van bevorderende of belemmerende externe factoren (bijvoorbeeld transport, tijd, kinderopvang e.d.).

13. Justitie

Of de persoon op dit moment, of in het (recente) verleden, in aanraking is gekomen met politie en justitie. Wanneer de persoon op dit moment zaken bij justitie heeft lopen zou dat mogelijk kunnen interfereren met een eventueel zorg-, huisvesting- of dagbestedingstraject. Het hebben van een strafblad zou mogelijk invloed kunnen hebben op de arbeidstoeleiding.

14. Lichamelijke verzorging (supplement kinderen in het gezin)

De mate waarin de ouders zorgen voor een veilige fysieke omgeving voor het kind waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Deze veilige fysieke omgeving schept een belangrijke randvoorwaarde voor een normale en gezonde ontwikkeling van het kind. Een belangrijke vraag in dit domein is of de lichamelijke basiszorg op orde is. Om volledig zelfredzaam te zijn moet een ouder bovendien voldoende beweging stimuleren. Het domein gaat ook over de signalering van lichamelijke mishandeling (een kind wordt letsel toegebracht) of lichamelijke verwaarlozing (een kind wordt verzorging onthouden).

15. Sociaal-emotionele ondersteuning (supplement kinderen in het gezin)

De mate waarin ouders zorgen voor een omgeving waarin het kind zich emotioneel gezond kan ontwikkelen. Het gaat hierbij om nauwe betrokkenheid bij kinderen, stellen van grenzen en signalering van geestelijke mishandeling en verwaarlozing.

16. Scholing (supplement kinderen in het gezin)

Het recht op onderwijs en scholing is een belangrijk basisrecht van kinderen en ouders zijn hier verantwoordelijk voor. Dit domein gaat over drie aspecten van scholing, namelijk: 1) ongeoorloofd verzuim, 2) de mogelijkheid om huiswerk te maken en 3) ouderbetrokkenheid.

17. Opvang (supplement kinderen in het gezin)

Zorgen ouders voor (in)formele vormen van opvang of toezicht zodra ouders zelf niet beschikbaar zijn én het (leerplichtige) kind niet op school is. Hiermee realiseren ouders onder andere dat er toezicht is op het doen en laten van het kind in het openbare domein. Voorbeelden zijn kinderopvang, buitenschoolse opvang (BSO), (betaalde) oppas, gastoudergezinnen, grootouder(s), burens, vrienden maar ook een sportvereniging kan een rol spelen.